

Stručni rad

STRATEGIJE UČENJA ČITANJA ZA POUČAVANJE POVIJESTI - UPOZNAVANJE SREDNJOVJEKOVNIH SLOJEVA

Bojana Murko

Osnovna škola Breg

Sažetak

U ovom ću članku predstaviti strategije učenja čitanja, koje sam koristila u 7. razredu za učenje o novoj snovi - srednjovjekovnim društvenim slojevima. Radim više od 10 godina kao učiteljica u osnovnoj školi. Prema godišnjem planu rada, upoznavanje i suočavanje sa srednjim vijekom predviđeno je za 7. razred. Rad sam podijelila na 9 školskih sati. Prvi sat bio je posvećen prezentaciji kurikuluma; sljedeća tri sata bila su namijenjena samostalnom radu učenika; nakon toga, tri sata bila su namijenjena izvještavanju učenika o radu, a zadnja dva sata bila su posvećena učvršćivanju i provjeri znanja. Učenici su tijekom rada bili podijeljeni u skupine, imali su pomoć u radu, imali su udžbenike, raznu literaturu iz školske knjižnice i računalo. Učenici i ja smo bili prezadovoljni stečenim znanjem i načinom rada.

Ključne riječi: srednji vijek, društveni slojevi, učenje u skupini, strategije.

1. Uvod

Upoznavanje srednjeg vijeka u 7. razredu predviđeno je za drugu polovicu školske godine. Za cjelokupnu obradu snovi, učvršćivanje, provjeru i ocjenjivanje, posvećujem cca. 25 školskih sati.

Za upoznavanje i učvršćivanje društvenih slojeva predviđam 9 školskih sati. Ovom se temom obraćamo kad su učenici već upoznali i učvrstili znanje o zemljama koje su se pojavile u Europi u srednjem vijeku, kad su saznali obilježja feudalizma i ulogu Crkve.

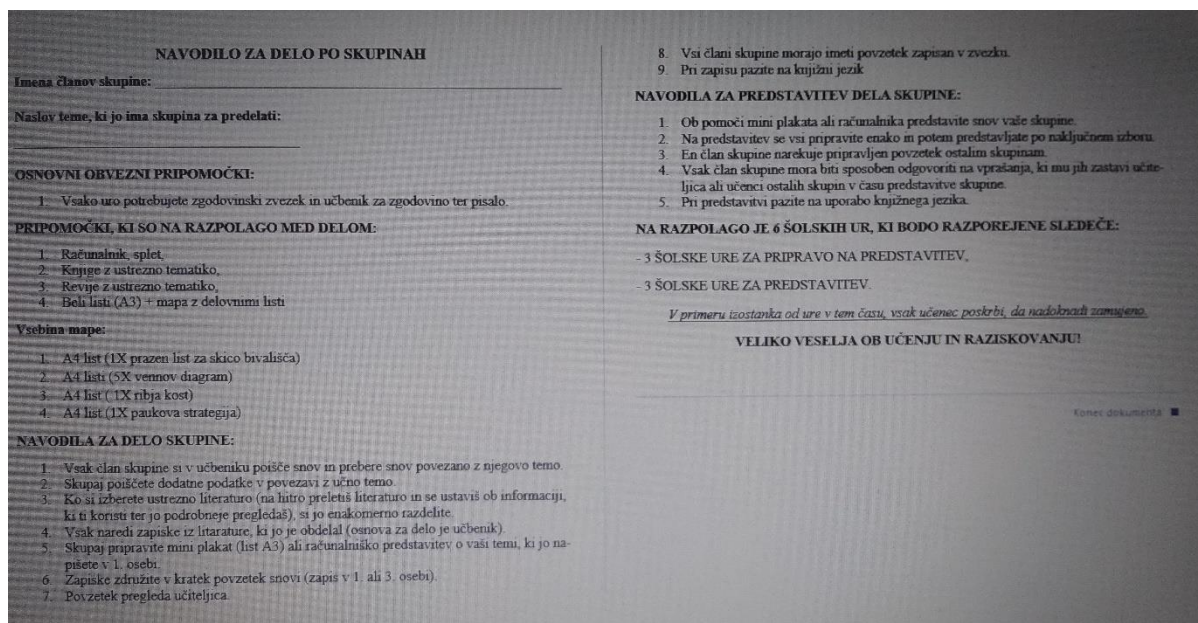
Za upoznavanje društvenih slojeva sam odabrala rad u skupini. Učenike sam podijelila u četiri heterogene skupine. Svaka je skupina upoznala život i rad pojedinačnog društvenog sloja (plemstvo, svećenstvo, stanovnici grada, poljoprivrednici). Pripremila sam radne listove koji su prilagođeni različitim strategijama učenja čitanja, različitu literaturu iz školske knjižnice, a tijekom rada učenici su čak imali pomoć interneta.

2. Devet školskih sata

2.1. Uvodni / prezentacijski sat

U uvodnom satu izvela sam sljedeće korake:

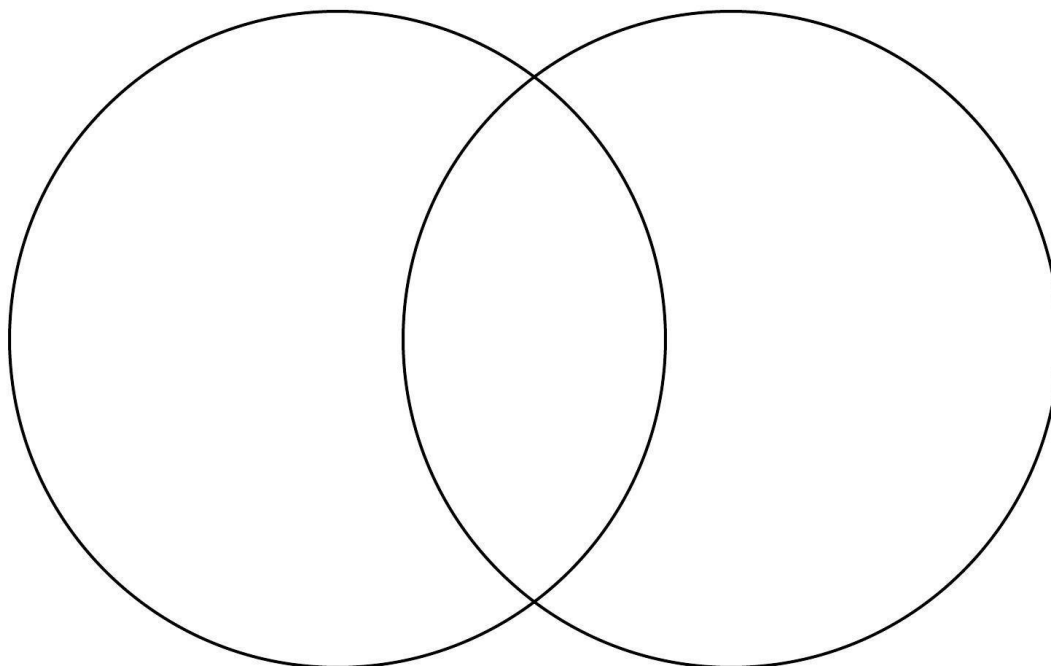
- ✓ učenike sam podijelila u četiri heterogene skupine,
- ✓ svakoj sam skupini dodijelila temu za učenje (plemstvo ili svećenstvo ili građanstvo ili poljoprivrednici),
- ✓ svaka je skupina dobila svoju mapu koja sadrži radni list i listove s različitim strategijama učenja čitanja, koje će učenici moći koristiti u školskom radu,
- ✓ zajedno smo pregledali sadržaj mape, razgovarali smo o uputama za rad,
- ✓ postavila sam vremenski okvir za rad u skupini (jedan uvodni sat, tri sata za individualni rad u skupini, tri sata za prezentaciju i dva sata za učvršćivanje i provjeru znanja),
- ✓ upoznala sam ih s knjigama i časopisima koja su imali na raspolaganju u učionici,
- ✓ upoznala sam ih s pravilima korištenja interneta kojim su imali pristup tijekom rada.

Slika 1, Upute za rad u skupinama (1)

U mapi sam pripremila nekoliko radnih listova za učenike (upute za rad + 6 listova - 3X Vennov dijagram, 1X izrada vlastitog rječnika, 1X prazan bijeli list, 1X riblja kost), koje su popunjavali u skupini.

Uz pomoć **Vennovog dijagrama** zabilježili su razlike i zajedničke značajke muškaraca i žena svakog sloja. Oni su se usredotočili na odjeću i nakit, radne obveze, radne alate.

Slika 2, Primjer Vennovog dijagrama (2)

Vennov dijagram oblik je grafičkog prikaza koji su učenici poznali iz učenja matematike u mnoštvu, a istovremeno možemo pokazati sličnosti i razlike između dva događaja, stava, osoba,... Dijagram predstavlja dva preklapajuća kruga. U preklapajućem dijelu oba kruga prikazujemo zajedničku značajku dva događaja, koncepta, ..., a u preostala dva dijela kruga specifičnost svakog događaja, koncepta, ... (3)

Na praznom bijelom listu A4 napravili su skicu stana koja je najkarakterističnija za društvenu skupinu koju su proučavali.

Na jednom su listu pripremili **vlastiti rječnik**, gdje objašnjavaju riječi ili pojmove koji su bili i koji su nepoznati. Objašnjenje novih riječi tražili su na internetu, a mogli su se i obratiti meni za pomoć.

Stvaranje vlastitog rječnika, može biti od pomoći učenicima svim školskim predmetima. Strategija se koristi od svih učenika i u svim predmetima. Učenici uglavnom ga koriste u fazi učvršćivanja i provjere znanja.

Strategija ili prikaz **riblja kost** sastoji se od ravne crte iz koje izlaze linije kao riblja kost gore-dolje. Takvom prezentacijom uglavnom pokazujemo proturječnosti, uzročno-posljedične veze, prednosti i nedostatke, pozitivne i negativne značajke,... (3) Uz ovu strategiju predstavili su običan dan muškarca i žene određene društvene skupine. Zapis su morali pripremiti u 1. osobi.

RIBJA KOST

Slika 3, Primjer strategije riblja kost (4)

Unaprijed sam pregledala knjige i časopise dostupne učenicima u učionici i označila važne stranice sa pokazateljima. Nastavne materijale (časopise i knjige) pretraživala sam u školskoj knjižnici. U slučaju da bi učenici sami tražili prikladan materijal u knjižnici, trebalo bi im više vremena za rad. Na raspolaganju su imali:

- ✓ G. Lamberger: Na viteškom turnirju,
- ✓ D. Mihelič, M. Šubic: Polje, kdo bo tebe ljubil,
- ✓ A. Peklar, M. Žvanut: Stoji, stoji beli grad,
- ✓ Kako so živeli?, V zavetju srednjeveških gradov,
- ✓ A. Peklar, P. Štih: Srednjeveške plemiške zgodbe,
- ✓ D. Mihelič: Meščan sem; Iz življenja srednjeveških mest,
- ✓ P. Steele: Najlepša knjiga o gradovih,
- ✓ History, št. 6/2012,
- ✓ History, št. 12/2013,
- ✓ History, št. 13/2013,
- ✓ History, št. 19/2013,
- ✓ Internet.

2.2. Nezavisni rad učenika - skupinski rad

U tri školska sata učenici su:

- ✓ pronašli, pročitali, savladali i učvrstili gradivo iz udžbenika,
- ✓ pretražili, pročitali, savladali i dodali bilješke uz pomoć dodatne literature,
- ✓ pronašli više informacija na internetu,
- ✓ unutar grupe su podijelili posao,
- ✓ pravili bilješke i skicirali radne listove koje su imali pripremljene u mapi,
- ✓ međusobno su razmijenili informacije,
- ✓ pripremili su prezentaciju za školske drugove.

S obzirom da su skupine bile heterogene, učenici su se međusobno hrabрили i pomogli jedni drugima. Pri podjeli zadataka, unutar grupe, obraćala se pažnja na sposobnosti, predznanje i posebne potrebe svih članova skupine.

2.3. Prezentacije skupnih radova

Svaka je skupina imala oko 20 minuta da predstavi svoj rad. U to vrijeme su:

- ✓ predstavili svoja otkrića (odjeća, obuća, nakit, stanovanje, obaveze, radni dan, ...)
- ✓ odgovorili na pitanja kolega iz razreda i učitelja.

Nije bilo potrebe za kratkim sažetkom, u obliku bilježnice, jer sam kopirala njihove radne listove iz mape za sve učenike.

Tijekom prezentacije, zajedno sa ostalim učenicima, tražili su moguće pogreške u svojim listovima i ispravili ih.

2.4. Potvrđivanje i provjera znanja

Provela sam dva školska sata učvršćujući i provjeravajući znanje o radu u skupinama. U prvom sam dijelu za učenike pripremila **križaljku** koju su pojedinačno riješili i zajedno smo je pregledali. Ona dva učenika koja su prva pravilno i samostalno riješila križaljku dobila su vodeću ulogu u drugom dijelu zadataka.

U drugom dijelu podijelila sam ih u dvije skupine i natjecali su se u igri „vješala“. Učenici koji su bili pobjednici u rješavanju križaljke, dobili su zadatak da vode igru. Čak i na kraju ove aktivnosti, bila je nagrada za skupinu koja je točno pogodila / riješila najviše riječi. Nagrada je to da, na kraju sata, nisu trebali očistiti učionice, dok je taj zadatak dobila skupina s manje rješenja.

Oba su posla oduševila učenike.

3. Zaključak

Strategije učenja čitanja koristim za poučavanje povijesti svih učenika u osnovnoj školi. Rad s njima je raznolik i zanimljiv.

Strategije omogućuju učenicima ne samo da sakupljaju informacije, već da ih dobro odaberu i učinkovito koriste. (3)

U ovom skupu, 9 školskih sati, učenici su postigli sljedeće ciljeve učenja:

- ✓ objašnjaju temeljne značajke života srednjovjekovnih posjeda (plemići, poljoprivrednici),
- ✓ opisuju život poljoprivrednika i njihovih vlasnika,
- ✓ opisuju kulturni i ekonomski značaj srednjovjekovnih samostana,
- ✓ objašnjaju života ljudi u srednjovjekovnim gradovima,
- ✓ opisuju ekonomsku i kulturnu važnost srednjovjekovnih gradova,
- ✓ naučili su razlikovati različite opcije informacija (knjige, časopisi, internetske stranice). (5)

4. Izvor i literatura:

(3) Pečjak S., Gradišar A., Bralne učne strategije, Zavod republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana 2012.

(1) Slika 1, delovni list za učence, osobna zbirka avtorice članka.

(2) Slika 2, Vennov dijagram. URL:

[https://www.google.si/search?q=vennov+diagram&hl=sl&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=625&ei=vattYIScA8PeaufavuAN&oq=vennov+&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgIIADICCAAyBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB46BQgAELEDOggIABCxAXCDAVDaD1ilHmDLLGgAcAB4AIABhwGIAZEGkgEDMC43mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWc&sclient=img#imgrc=iEV71XRbDQGLyM](https://www.google.si/search?q=vennov+diagram&hl=sl&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=625&ei=vattYIScA8PeaufavuAN&oq=vennov+&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgIIADICCAAyBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB4yBAgAEB46BQgAELEDOggIABCxAXCDAVDaD1ilHmDLLGgAcAB4AIABhwGIAZEGkgEDMC43mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWc&sclient=img#imgrc=iEV71XRbDQGLyM), (7. 4. 2021.).

(4) Slika 3, riblja kost. URL:

https://www.google.si/search?q=ribja+kost+diagram&hl=sl&tbm=isch&source=hp&biw=1366&bih=625&ei=0axtYLjDGpGNlwTD9LHABA&oq=ribja+kost&gs_lcp=CgNpbWcQARgGMgIIADICCAAyAggAMgIIADICCAAyAggAMgIIADICCAAyBggAEAUQHjIGCAAQBRAeOggIABCxAXCDAToFCAAQsQM6BAgAEBhQxAhYIBtgkTpoAHAAeACAAaIBiAH0CZIBBDAuMTCYAQCgAQGgAQtnD3Mtd2l6LWltZw&sclient=img#imgrc=S5P0snRWR82NuM, (7. 4. 2021.).

(5) Zavod republike Slovenije za šolstvo. URL:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucninacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf, (7. 4. 2021.).